

Sygnatura akt III AUz 235/22

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2023 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy (...) S.A. z siedzibą w P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

przy udziale : S. A.

o należność z tytułu składek

na skutek zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 27 października 2022 r. sygn. akt VII U 256/22

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do dalszego prowadzenia, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

		sędzia Marta Sawińska
--	--	-----------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 grudnia 2021 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. określił podstawę wymiaru składek oraz kwoty składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla ubezpieczonego S. A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) S.A. z siedzibą w P. w okresie od października 2016 r. do listopada 2017 r.

Odwołanie od powyższej decyzji wywiódł (...) S.A. wnosząc o jej zmianę poprzez orzeczenie prawidłowej podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne ubezpieczonego jako pracownika odwołującej, odpowiadającej tej zadeklarowanej przez odwołującą w dokumentacji rozliczeniowej w spornym okresie oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Po uzyskaniu informacji o śmierci ubezpieczonego odwołująca w piśmie z 18 stycznia 2022 r., stanowiącym uzupełnienie odwołania, podniosła zarzut rażącego naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym poprzez wszczęcie postępowania administracyjnego w stosunku do zmarłego ubezpieczonego i wniosła na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, ewentualnie uchylenie zaskarżonej decyzji przez organ rentowy w trybie samokontroli.

Postanowieniem z 27 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu, VII U Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych sygn. VII U 256/22 na podstawie art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. uchylił zaskarżoną decyzję, przekazał sprawę do ponownego rozpoznania pozwanemu organowi rentowemu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w P. i umorzył postępowanie sądowe w niniejszej sprawie (pkt 1) oraz zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w P. na rzecz odwołującej (...) S.A. z siedzibą w P. 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Postanowieniem z 15 listopada 2022 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu, VII U 256/22 sprostował oczywistą omyłkę pisarską w punkcie 1 postanowienia z 27 października 2022 r. w ten sposób, że w miejsce słów: „art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.” wpisał słowa: „art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.” oraz wykreślił słowa „i umorzyć postępowanie sądowe w niniejszej sprawie”.

Zażalenie na powyższe postanowienie z 27 października 2022 r. złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., zarzucając naruszenie przepisu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. poprzez jego zastosowanie, mimo niezistnienia w sprawie przesłanek do jego zastosowania, w szczególności ze względu na przedmiot decyzji, od której wniesiono odwołanie w niniejszej sprawie.

W związku z powyższym wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,
2. zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

Odwołująca (...)złożyła odpowiedź na zażalenie, w której wniosła o oddalenie zażalenia w całości oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. jako zasadne podlegało uwzględnieniu.

Na wstępie Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tą decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że granice zastosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. były już przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 19 maja 2022 r., I USKP 130/21, niepubl., wskazano, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych, jako sąd powszechny, może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania. Wprowadzenie do porządku prawnego art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. regulę tę modyfikuje. Odstępstwo od zasady jest jednak ograniczone podmiotowo i przedmiotowo. Przepis wskazuje bowiem w ujęciu przedmiotowym, że chodzi wyłącznie o „decyzję nakładającą na ubezpieczonego

zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie”, a także, że w ujęciu podmiotowym odnosi się tylko do „ubezpieczonego”, który jest adresatem decyzji.

W postanowieniu z 4 października 2022 r., sygn. II UZ 31/22 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zgodnie z art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c. ubezpieczonym jest osoba ubiegającą się o: a) świadczenie z ubezpieczeń społecznych albo o emeryturę lub rentę, b) ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu, c) świadczenia w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, d) świadczenie odszkodowawcze przysługujące w razie wypadku lub choroby pozostające w związku ze służbą. W art. 477¹¹ § 1 k.p.c. zdefiniowano, że stronami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są ubezpieczony, osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespółu do spraw orzekania o niepełnosprawności, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności i zainteresowany. Mając na uwadze wskazane rozróżnienie powstaje zasadnicze pytanie, czy płatnik składek (odwołujący się w sprawie) posiada status „ubezpieczonego”, czy też jest „inną osobą, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”. Przesądzenie tej kwestii ma znaczenie dla dopuszczalności zastosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Zaprezentowany aspekt był już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W postanowieniu z dnia 3 września 2020 r., II UZ 12/20, LEX nr 3225191, wskazano, że Kodeks postępowania cywilnego ani w art. 477¹¹ § 1 k.p.c., ani też w pozostałych przepisach nie definiuje „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”, choć z celu regulacji tego przepisu można przyjąć, że chodzi o osobę, na której sferę prawną zaskarżona decyzja oddziałuje bezpośrednio, przy czym jest to podmiot inny od ubezpieczonego oraz od zainteresowanego. Podobnie jak ubezpieczony, osoba ta jest adresatem decyzji wydanej przez organ rentowy. W odróżnieniu od zainteresowanego będzie nią więc osoba, w stosunku do której decyzja organu rentowego wywołuje bezpośrednie skutki prawne, skoro ten podmiot był już uczestnikiem postępowania przed organem rentowym, to znaczy został co najmniej wymieniony w treści (sentencji) decyzji organu rentowego. Osoba ta nie jest jednak inicjatorem postępowania przed organem, który wydaje względem niej decyzję, działając bez jej wniosku (z urzędu, w wyniku kontroli). Chodzi tu, między innymi, o decyzje wydawane w sprawach o ustalenie istnienia ubezpieczenia i obowiązku uiszczenia składek z tego tytułu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2017 r., II UK 360/16, LEX nr 2390723; z dnia 2 września 2020 r., I UK 238/19, LEX nr 3062755, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, LEX nr 2111410 oraz M. Klimas, Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, LEX 2013). W sprawach tego rodzaju, organ rentowy wydaje decyzję z urzędu, a to oznacza, że nie występuje relacja „ubiegania się o ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia”, która zgodnie z art. 476 § 5 pkt 2 lit. b) k.p.c. definiuje „ubezpieczonego”. Znaczy to tyle, że płatnik składek będący adresatem wydanej z urzędu decyzji w przedmiocie ustalenia istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych nie ma statusu „ubezpieczonego”. Sumą tego wywodu jest konkluzja, że skoro płatnik składek nie ma w prawie procesowym statusu ubezpieczonego, to w sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym i określenie wysokości podstawy wymiaru składek art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie znajduje zastosowania. Nie jest to bowiem sprawa, w której wobec ubezpieczonego wydano decyzję nakładającą zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie.

Sąd Najwyższy w przywołanym judykacie wskazał również, iż decyzji o podleganiu ubezpieczeniom społecznym i określającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne nie sposób utożsamiać z „decyzją nakładającą na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie”. W szczególności określenie podstawy wymiaru składek nie jest tożsame z nałożeniem na ubezpieczonego zobowiązania. Sąd Najwyższy wskazał, że art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. w ujęciu przedmiotowym odnosi się do nieznacznej ilości spraw rozpoznawanych przez sądy ubezpieczeń społecznych. Rzadko się bowiem zdarza aby organ rentowy nakładał na ubezpieczonego „zobowiązanie” (możliwe, że chodzi tu o zwrot nienależnego świadczenia), a jeszcze rzadziej aby „ustalał wymiar tego zobowiązania”. Staje się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że ubezpieczony co do zasady występuje w roli świadczeniobiorcy, a nie zobowiązanego. Także ostatnia z kategorii spraw dotycząca „obniżenia świadczenia” jest

problematiczna. Nie dość, że sytuacja tego rodzaju występuje sporadycznie - wiąże się bowiem tylko z przypadkiem, w którym ubezpieczony dostał już świadczenie i wtórnie jest ono obniżane - to jeszcze, a może przede wszystkim, niejasne jest wyróżnienie w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. kategorii „obniżenia świadczenia” i pozostawienie poza jego zakresem spraw dotyczących „przyznawania świadczeń” - czyli tych które dominują statystycznie. Nie jest rolą Sądu Najwyższego recenzowanie działań ustawodawcy, możliwe jest jednak stwierdzenie - bo na to pozwalają przywołane racje, że wprowadzenie do porządku prawnego art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie zostało poprzedzone twórczą refleksją.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy podkreślić trzeba, że przedmiotem zaskarżenia jest decyzja z dnia 13 grudnia 2021 r. dotycząca podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne Ubezpieczonego jako pracownika Odwołującej. Zatem przedmiotem niniejszego postępowania nie jest ani nałożenie zobowiązania, ani też ustalenie jego wymiaru, czy obniżenie świadczenia, a tylko w takich przypadkach dopuszczalne byłoby wydanie wyroku o charakterze kasatoryjnym.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny zaznacza, że z uwagi niespełnienie jednego z warunków (niniejsza sprawa nie odnosi się do kategorii spraw, o którym była mowa wyżej), brak było podstaw do poczynienia rozważań w zakresie „rażącego naruszenia prawa”. Skoro płatnik składek nie ma w prawie procesowym statusu ubezpieczonego, to w sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym i określenie wysokości podstawy wymiaru składek art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie znajduje zastosowania. Nie jest to bowiem sprawa, w której wobec ubezpieczonego wydano decyzję nakładającą zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie winien był merytorycznie rozpoznać odwołanie (...) S.A z siedzibą w P. poprzez ocenę prawidłowości zaskarżonej decyzji z dnia 13 grudnia 2021 r. w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru składek. Tymczasem Sąd I instancji, wskutek błędnej wykładni art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., skoncentrował się wyłącznie na wykazaniu rażącego naruszenia przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego przez organ (pomijając przy tym kategorii niniejszej sprawy), co skutkowało zaniechaniem merytorycznego rozpoznania sprawy.

Nadto podkreślić należy, że chociaż sąd odwoławczy jest sądem merytorycznym to jednocześnie postępowanie przed tym sądem jest również postępowaniem kontrolnym, dlatego ustawodawca uznał, że brak merytorycznego rozpoznania sprawy przez sąd pierwszej instancji jest podstawą do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 kpc uchylił zaskarżone postanowienie, jednocześnie na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

sędzia Marta Sawińska